

Muzyczny „Wieczór pamięci Żydów zamordowanych w Kielcach w lipcu 1946 r.”

3.7.2026 - | Instytut Pamięci Narodowej

3 lipca 2026 roku, w przeddzień 80. rocznicy zbrodni w Kielcach, upamiętniliśmy pomordowanych Żydów. Muzycznym hołdem dla ofiar był wieczór pamięci, który zorganizowała Delegatura Instytutu Pamięci Narodowej w Kielcach.

4 lipca 1946 r. w Kielcach doszło do rozruchów, w wyniku których zamordowanych zostało kilkadziesiąt osób narodowości żydowskiej. Sprawcami byli polscy cywile, a także milicjanci, funkcjonariusze Urzędu Bezpieczeństwa oraz żołnierze wojska podporządkowanego komunistom.

Ofiary zbrodni upamiętniliśmy podczas wieczoru muzycznego. W Sali Koncertowej Filharmonii Świętokrzyskiej wystąpiła Orkiestra Klezmerska Teatru Sejneńskiego.

Przed występem głos zabrał dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej:

– Spotykamy się dzisiaj w pobliżu miejsca tragicznych wydarzeń. 80 lat temu, 4 lipca 1946 r. w Kielcach doszło do rozruchów, w wyniku których zamordowanych zostało kilkadziesiąt osób narodowości żydowskiej. Sprawcami byli polscy cywile, a także milicjanci, funkcjonariusze Urzędu Bezpieczeństwa oraz żołnierze wojska podporządkowanego komunistom. Dzisiaj szerzej rozumiemy kontekst tych zbrodni. Rozumieć, nie znaczy jednak usprawiedliwiać.

Tłum podburzyła fałszywa plotka o rzekomym porwaniu 8-letniego Henryka Błaszczyka przez Żydów i przetrzymywaniu go wraz z innymi polskimi dziećmi w piwnicy w budynku przy ulicy Planty 7/9. Ojciec chłopca złożył doniesienie na milicję, a sprawa szybko zatoczyła szerokie kręgi. Wiemy, że te kłamliwe pogłoski rozprzestrzeniali także milicjanci zmierzający do budynku – zanim cokolwiek sprawdzili.

Wiemy, że kiedy żołnierze pojawili się na miejscu – tłum na zewnątrz był już podburzony. Zabójstwa żydowskich bezbronnych cywilów wewnątrz budynku stały się początkiem zbrodni dokonywanych na zewnątrz.

Władze komunistyczne, niezależnie od współudziału w tych zbrodniach formacji im podległych, postanowiły wydarzenia te wykorzystać w propagandowych działaniach przeciw siłom niepodległościowym, Polskiemu Stronnictwu Ludowemu oraz Kościołowi. To tym bardziej skłania do zadawania pytań.

Widać jak łatwo zwyczajni ludzie – odurzeni kłamstwem, pod wpływem emocji – stali się narzędziem dla tych, którzy wiedzieli, jak dla własnych celów wykorzystać każdą zbrodnię.

Nie jest i nie może być dla nas obojętne, że ten uczestniczący w zbrodni tłum był złożony z polskich mieszkańców miasta. To wśród nich znaleźli się ci, którzy wzięli bezpośredni udział w zbrodni, która pozbawiła życia kilkadziesiąt osób. Możemy opisywać emocje wzbudzone przez kłamliwe pogłoski, możemy opisywać wzburzenie tłumu i nakręcenie spirali nienawiści. Możemy objaśniać sekwencję zdarzeń i liczyć na pojawienie się jeszcze nowych dokumentów, które rzucą na nie dodatkowe światło. Tak jest w historii

często. To jednak nie umniejsza horroru tamtego dnia, nie zwolni od odpowiedzialności ludzi, którzy wzięli udział w tym brutalnym mordzie.

Trzeba powiedzieć jasno: fałszywe pogłoski, plotki prowokujące wybuch emocji, ani jakiegokolwiek prowokacje i zachęty nie mogą usprawiedliwiać tych, którzy wzięli udział w mordowaniu bezbronnych, niewinnych ludzi.

Mamy obowiązek pamięci o każdej z ofiar, każdym z zamordowanych Żydów – naszych współobywateli. Nie możemy im przywrócić życia ale musimy o ich losie przypominać. Jesteśmy im winni prawdę o tamtych wydarzeniach.

Cześć ich Pamięci!

Wskutek zajść w Kielcach doszło do śmierci co najmniej 37 Żydów i 3 Polaków. Kolejnych 35 Żydów odniosło rany.

W zorganizowanych dziewięciu procesach pokazowych oskarżonych zostało 38 osób. Wydano m.in. kilka wyroków śmierci, które zostały następnie wykonane.

Polecamy lekturę materiałów:

- Wokół genezy wydarzeń w Kielcach sprzed 80. lat – broszura autorstwa dr. Ryszarda Śmietanki-Kruszelnickiego
- Kuryer Kielecki. Trudne relacje
- Polacy i Żydzi. Wieki dialogu, sporów, konfliktów. Kielecka konferencja on-line

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/244771,Muzyczny-Wieczor-pamieci-Zydow-zamordowanych-w-Kielcach-w-lipcu-1946-rquot.html>